

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
Asiantuntijakuuleminen 15.9.2016 klo 10

HE 108/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle hankintamenettelyä koskevaksi lainsäädännöksi

Pääkohdat

- Hankinnat sidosyksiköltä on rajattu liian tiukaksi, STTK kannattaa vähintään 10 prosentin rajaa (15 §).
- Hankkijalla olisi oltava velvollisuus tarkastaa pakolliset poissulkemisperusteet myös alihankkijoiden osalta (78 §).
- Hankintapäätös ei pitäisi perustua pelkästään halvimpaan hintaan, vaan hintalaatusuhdetta painottavaan kokonaistaloudellisesti edullisimpaan tarjoukseen (93§).

Yleistä

Uusittu hankintadirektiivi painottaa sitä, että julkisen sektorin hankkijoiden ei pitäisi tehdä hankintapäätöksiä pelkän hinnan perusteella, vaan hankintapäätöksissä pitäisi ottaa enemmän huomioon yhteiskuntapoliittisia tavoitteita, kuten esimerkiksi ympäristön suojeluun ja työelämään liittyviä tavoitteita. Hallituksen esitys ei täysin varmista tämä hyvän periaatteen toteutumista.

Hankinnat hankintayksikön sidosyksiköltä (15 §)

Lakiesityksessä rajoitetaan hankintayksikön mahdollisuutta tehdä vähäisesti markkinoilla toimivalta sidosyksiköltään hankintoja ilman kilpailuttamista (ns. in house -hankinnat). Esityksessä todetaan, että sidosyksikkö saisi harjoittaa liiketoimintaansa enintään viiden prosentin ja enintään 500 000 euron osuuden verran muiden kuin hankintayksikön kanssa. Esityksessä sallitaan myös 10 prosentin rajoitus tilanteissa, jossa sidosyksikön liiketoimintaa vastaavaa volyymiltään riittävää ja todellisen kilpailukykyisen vaihtoehdon tarjoavaa markkinaehtoista toimintaa ei ole. STTK:n mielestä tämä ei ole toimiva ratkaisu, vaan aiheuttaa entistä enemmän tulkintamahdollisuuksia ja kaventaa turhaan hankintayksiköiden mahdollisuuksia toimia.

Esitetty raja on turhaan tiukempi kuin hankintadirektiivin sallima 20 prosentin raja ja tiukempi myös kuin työryhmän mietinnössään esittämä 10 prosentin raja. STTK kannattaa vähintään 10 prosentin rajaa.

Pakolliset poissulkemisperusteet (80 §) ja alihankkijoiden poissulkeminen (78 §)

Esityksessä ehdotetaan, että lain pakollisiin poissulkemisperusteisiin lisättäisiin rikoslain 47 luvussa tarkoitettuja työrikoksia (80 §). STTK kannattaa tätä. Pakollisten poissulkemisperusteiden tehoa heikentää kuitenkin se, että alihankinnan osalta mahdollisia poissulkemisperusteita hankintayksiköllä ei ole ehdotuksen mukaan velvollisuutta tarkistaa (78 §).

Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta (93 §)

Lakiesitys jättää hankintayksiköille vallan päättää siitä millä perusteilla hankinta tehdään. Hankintayksikön pitää valita kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous eli joko halvin hinta, kokonaiskustannuksiltaan edullisin ratkaisu tai paras hinta-laatusuhde. Tämä ei tule muuttamaan nykytilannetta, jossa laadun merkitys jää halvimman hinnan varjoon.

Hankintayksikkö voi asettaa hinta-laatusuhteen vertailuperusteita, jotka liittyvät esim. laadullisiin, yhteiskunnallisiin, ympäristö- ja sosiaalisiin näkökohtiin. Hankintayksiköitä ei kuitenkaan veloiteta tähän mitenkään, mikä ei ole hyvä asia.

STTK:n mielestä kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjoajan valitsemisessa hinta-laatukriteerillä pitäisi tulla selkeästi johtava kriteeri rakennusurakoiden ja palveluiden osalta niin EU-kynnysarvot ylittävien, kansallisten kuin sote-hankintojen osalta. Lakiesitys mahdollistaa tämän hankkijoille, mutta ei velvoita siihen.

Sosiaali- ja terveyspalvelut sekä muut erityiset palveluhankinnat (12 luku)

Lakiesityksessä on aivan oikein pyritty aiempaa paremmin korostamaan sitä, että sosiaali- ja terveyspalvelujen hankinnassa palvelun käyttäjien erityistarpeita ja mielipiteitä kuunnellaan ja otetaan huomioon. Käyttäjät on otettava mukaan jo hankintoja suunniteltaessa.

Kritisoimme sitä, että hankintayksikölle mahdollistetaan valintapäätöksen tekeminen myös sosiaali- ja terveyspalveluissa halvimman hinnan tarjouksen perusteella.

Hankintojen valvonta (15 luku)

STTK kannattaa sitä, että kilpailu- ja kuluttajavirastolle osoitetaan lain soveltamisen valvonta, mutta samalla on ongelmallista, että valvonnassa keskitytään erityisesti lainvastaisiin kilpailuttamatta jättämistilanteisiin. Hankintalain muu sisältö aina hankintamenettelyistä laatutekijöihin jää valvonnan ulkopuolelle. Valvonnan painottaminen lainvastaisiin suorahankintoihin rajaa valvonnan ulkopuolelle monia epäterveen kilpailun muotoja. Olisi tärkeää, että kilpailu- ja kuluttajaviraston valvontaa muokataan laajemmaksi.

Lisätietoja: elinkeinoasioiden päällikkö Antti Aarnio, antti.aarnio@sttk.fi